

Р Е З Ю М Е

Юрій ДИБА

“И САНИ ЄІА СТОЯТЬ ВЪ ПЛЕСЬКОВЪ И ДО СЕГО ДНІ”: ПЕРШИЙ ПРИКЛАД “МУЗЕОФІКАЦІЇ” ЧИ ЛІТЕРАТУРНА МІСТИФІКАЦІЯ?

Проаналізовано літописний переказ, згідно з яким у Пскові свого часу зберігалися сани княгині Ольги. На підставі зіставлення списків літописів та історичної традиції автор дійшов висновку, що в протографі йшлося про сани княгині, використані під час описаної в літописі траурної церемонії на могилі її чоловіка – князя Ігоря в Іскоростені. До Пскова їх віднесла новіша зацікавлена книжність.

Ключові слова: княгиня Ольга, Псков, сани, Іскоростень, літопис, похоронний обряд.

Ігор СКОЧИЛАС

ГАЛИЧ ПІСЛЯ ГАЛИЧА: ПОНИЗЗЯ (РУСО-ВЛАХІЯ) У XII–XIV СТОЛІТТЯХ ТА УТВОРЕННЯ МОЛДАВСЬКОГО КНЯЗІВСТВА

Звернуто увагу на неакцептований у сучасній історіографії феномен тісної інституційної, культурної та релігійної пов’язаності впродовж XII–XIV ст. земель Карпато-Дністровського межиріччя та Нижнього Подунав’я (Русо-Влахії) із Галицьким (Галицько-Волинським) князівством. Доказами цього зв’язку подано хіротонію у Галичі наприкінці 1380-х років перших молдавських владик, вірогідне підпорядкування між 1303 і 1328 рр. кафедри в Аспрокастріні-Білгороді Успенській Крилоській кафедрі та низку інших прикладів інституційної залежності місцевої Православної Церкви від Галицької єпархії (митрополії). Показано, що на теренах майбутньої Молдавської держави Галицькій Церкві доводилось конкурувати з духовними впливами Царгородського патріархату й Баківської та Куманської латинських дієцезій. Русо-Влахійське генеральне намісництво описано як поліетнічну адміністративну структуру з переважачим до середини XIII ст. слов’янським населенням, що упродовж другої половини XIV ст. перетворилася на “дволику” християнську спільноту, основу якої склали етноси східних слов’ян та волохів.

Ключові слова: Карпато-Дністровське межиріччя, Нижнє Подунав’я (Русо-Влахія), Галицьке (Галицько-Волинське) князівство, Аспрокастрон-Білгород, Білгородська єпархія, Галицька єпархія (митрополія), Молдавська держава, Молдавська Церква.

Вікторія ЛЮБАЩЕНКО

ЦЕРКОВНІ РУКОПИСИ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ РУСІ XII–XIV СТОЛІТЬ: СПРОБА УЗАГАЛЬНЕННЯ (закінчення)

У другій частині статті продовжено огляд віднесених в історіографії до спадщини галицько-волинського регіону рукописів XII–XIV ст., що зберігаються в колекціях Росії, України, Білорусі та держав Балтії.

Ключові слова: Галицько-Волинська Русь, церковні рукописи XII–XIV ст.

Олександр ГОЛОВКО

ГАЛИЧ І ГАЛИЦЬКА ЗЕМЛЯ У ПОЛІТИЦІ КНЯЗІВ ПРИДНІПРОВСЬКОЇ ТА ПІВНІЧНОЇ РУСІ (КІНЕЦЬ XII – КІНЕЦЬ 30-х РОКІВ XIII СТОЛІТТЯ)

Викладено та проаналізовано комплекс літописних свідчень про присутність Галича і Галицької землі в політичних планах та комбінаціях князів Подніпров’я й Північної Русі за період від утворення Галицько-Волинського князівства до складення нової історичної ситуації з монгольською навалою від кінця 1230-х років.

Ключові слова: Галич, Галицька земля, Галицько-Волинське князівство, Подніпров’я, Північна Русь, князь Роман Мстиславович, князівська політика.

S U M M A R Y

Iurii DYBA

WAS "И САНИ ЄА СТОЯТЬ ВЪ ПЛЕСЪКОВЪ И ДО СЕГО ДНІИ": THE FIRST EXAMPLE OF 'MUSEIFICATION' OR WAS IT A LITERARY MISTIFICATION?

The article analyzes the legend according to which the sleigh of princess Olha were kept in Pskov. Based on the comparison of the different versions of the chronicles and the historical tradition the author concluded that a protograph described the sleigh that were used by the princess during the burial rite of her husband, prince Ihor, which took place in Iskorosten. They were 'transferred' to Pskov in the later literature on the subject.

Key words: princess Olha, Pskov, sleigh, Iskorosten, the chronicles, burial service.

Ihor SKOCHYLYAS

HALYCH AFTER HALYCH: PONYZZYA (RUSO-VLAKHIYA) IN THE XII–XIV th CENTURIES AND FORMATION OF MOLDAVIAN PRINCIPALITY

Attention is paid to the unacceptable phenomenon in modern historiography of close institutional, cultural and religious connectedness of lands of the Carpathian-Dniester interfluve and the Lower Danube (Ruso-Vlakhyyi) with Galician (Galicia-Volyn) principality in the XII–XIV centuries. Evidence of this connection provides chirotonia in Halych at the end of 1380's of the first Moldavian rulers, subjection of the department in Asprokastron-Bilgorod to Uspenska Kryloska department is likely to happen between 1303 and 1328, and several other examples of institutional dependence of the local Orthodox Church from Galician eparchy (metropoly). It is shown that Galician Church had to compete with the spiritual influences of Constantinople Patriarchate and Bakivska and Kuman-ska Latin dioceses on the territory of the future Moldavian state. Ruso-Vlakhyya general viceroyalty is described as a multi-ethnic administrative structure with a majority of Slavic population in the middle of the XIII century and that during the second half of the XIV century it is turned into the "two-faced" Christian community, the basis of which are ethnic groups of Eastern Slavs and Volokhs.

Key words: the Carpatian-Dniester interfluve, the Lower-Danube (Ruso-Vlakhyya), Galician (Galicia-Volyn) principality, Asprocastron-Bilhorod, Bilhorod eparchy, Moldavian state, Moldavian Church.

Victoria LIUBASHCHENKO

THE CHURCH MANUSCRIPTS OF KINGDOM OF GALICIA-VOLHYNIA IN THE XII–XIV th CENTURIES: AN ATTEMPT AT AN OVERVIEW (completion)

The second part of the article finishes the overview of the manuscripts of the XII–XIV th centuries from the collections in Russia, Ukraine, Belarus and Baltic states that are considered to belong to the region of Galicia-Volhynia. It also summarizes the manuscripts available in the European collections; manuscripts, the location of which is not known presently; and manuscripts that may have originated in the Kingdom of Galicia-Volhynia Rus`.

Key words: Kingdom of Galicia-Volhynia Rus`, the Church manuscripts of the XII–XIV th centuries

Alexander GOLOVKO

GALICIA AND GALICIAN TERRITORIES IN POLITICS OF PRINCES OF DNEIPER AND NORTHERN RUS (THE END OF THE XII TH CENTURY – LATE 30's OF THE XIII th CENTURY)

The article highlights and analyzes the complex of annalistic evidences of the presence of Galicia and Galician territories in political plans and combinations of princes of Dnieper and Northern Rus from the formation of Galicia-Volyn principality till the development of a new historical situation with Mongol invasion in late 1230's.

Key words: Galicia, Galician territories, Galicia-Volyn principality, Northern Rus, prince Roman Mstyslavovych, princes politics.

Віктор МАНДЗЯК

РОСТИСЛАВ МИХАЙЛОВИЧ – “DUX GALICIAE ET IMPERATOR BULGARORUM”

Розглянуто біографію маловідомої постаті української середньовічної історії – Ростислава Михайловича (близько 1219–1264), князя Новгороду Великого (1230–1231), Галича (1236–1239), Луцька (1240) і Чернігова (1241–1242), березького і земплинського жупана (1245–1246), бана Славонії (1246–1247), господаря Мачви (1247–1264) та царя Болгарії (1257–1264). Він не був звичайною маріонеткою галицького боярства чи угорського короля, а хоробрим воїном і політиком, який намагався правити в умовах обмеження князівської влади з боку сильного боярства.

Ключові слова: Ростислав Михайлович, галицький князь, бан Славонії, господар Мачви, цар Болгарії, Михайло Всеволодович, Данило Романович, Бела IV Угорський.

Адріан ЮСУПОВИЧ

ВПЛИВ ГАЛИЦЬКОГО КНЯЖОГО ОТОЧЕННЯ НА “ВЛАДУ” В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIII ст. НА ПРИКЛАДІ СУДИСЛАВА

Аналізуються відомості Галицько-Волинського літопису та інших джерел, у яких висвітлюється активність представника галицьких боярських еліт першої половини XIII ст. у контексті притаманних для того часу взаємозв'язків між правителями та боярською верхівкою Галицької й Волинської земель.

Ключові слова: галицькі боярські еліти, Галицько-Волинський літопис, Галицька земля.

Володимир АЛЕКСАНДРОВИЧ

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ІКОНИ “МІНІАТЮРНОГО СТИЛЮ” – НЕВІДОМИЙ АСПЕКТ МИСТЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ XIII СТОЛІТТЯ

Проналізовано групу стилістично споріднених найраніших ікон Галицько-Волинського князівства, визначених як окреме історичне явище, що випереджує поширену на місцевому ґрунті від останньої третини XIII ст. окрему версію монументального стилю ранніх Палеологів. Їх визначено як зразки “мініатюрного стилю”, позначеного якнайтіснішою залежністю від візантійської традиції. Розглянуті ікони середини другої половини століття засвідчують не лише адаптацію візантійських зразків, а й самостійні творчі пошуки, реалізовані, зокрема, в іконографії Покрову Богородиці та унікального складу фрагменті з вибраними святими. Ікона святої великомучениці Параскеви зі сценами історії виказує європейські пов'язання як найраніше оригінальне їх свідчення серед українського станкового малярства.

Ключові слова: Галицько-Волинське князівство, ікони середини – другої половини XIII ст., “мініатюрний стиль”, візантійська традиція, візантійські вземозв'язки.

Олександр МАЙОРОВ

МІЖ НІКЕЄЮ ТА РИМОМ: КОРОНАЦІЯ ДАНИЛА РОМАНОВИЧА У СВІТЛІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І ДИНАСТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКИХ КНЯЗІВ

Розглянуто історію коронації князя Данила 1253 р. і спроби укладення церковної унії з Римом, пов'язані з переговорами про об'єднання Західної та Східної Церков, які вели нікейський імператор Іоан III Ватац і папа Інокентій IV. Посол папи абат Опізо з Мезано прибув до Русі для укладення унії і коронації Данила. Водночас у другій половині 1253 р. нікейський імператор відправив до Риму нове посольство у складі митрополитів Георгія Кізікського і Андроніка Сардського для обговорення умов та укладення унії. Відкладення коронації Данила пов'язано з очікуванням новин із Нікеї для остаточного вирішення питання про унію. Немає підстав стверджувати, як це традиційно робилося, що коронація і проект церковної унії з Римом означали розрив з Візантією (Нікеєю) і переорієнтацію зовнішньої політики Галицько-Волинської Русі на Захід.

Ключові слова: галицько-волинський князь Данило Романович, папа Інокентій IV, коронація, церковна унія.

Viktor MANDZIAK

RHOSTYSLAV MYKHAYLOVYCH: "DUX GALICIAE ET IMPERATOR BULGARORUM"

The biography of little-known figure of Ukrainian history – Rhostyslav Mykhaylovych (near 1219–1264), Prince of Novgorod the Great (1230–1231), of Halych (1236–1238, 1242), of Lutsk (1240), and of Chernihiv (1241–1242), Lord of Bereg and Zemplin (1245–1246), Ban of Slavonia (1246–1247), Dominus of Mačva (1247–1264), Tsar of Bulgaria (1257–1264) is considered in the article. He was not the simple marionette of the Halychyna boyars or Hungarian king, but was a brave warrior and adroit politician that tried to govern in the conditions of limitation of princely power from the side of strong boyars.

Key words: Rhostyslav Mykhaylovych, Prince of Halych, Dominus of Mačva, Tsar of Bulgaria, Mykhaylo Vsevolodovych, Danylo Romanovych, Béla IV of Hungary.

Adrian IUSUPOVYC

THE INFLUENCE OF THE PRINCE'S ENTOURAGE ON THE "AUTHORITY" AT THE BEGINNING OF XIII th CENTURY: THE CASE OF SUDYSLAV

The article revisits information from Galician-Volhynian Chronicle and other manuscripts that sheds light on the activities of Galician boyars' elite at the beginning of the XIII th century. The article analyzes this information in the context of the relations between the rulers and the boyars' leaders characteristic of the period in Galicia and Volhynia.

Key words: Galician boyars' elite, Galician-Volhynian Chronicle, Galicia

Volodymyr ALEKSANDROVYCH

WESTERN UKRAINIAN ICONS OF "MINIATURE STYLE" – UNKNOWN ASPECT OF ARTISTIC CULTURE OF THE XIII th CENTURY

The group of the earliest stylistically related icons of Galicia-Volyn principality is analyzed and a separate historical phenomenon is established, which is ahead of widespread local tradition that dates back to the last third of the XIII th century of the local version of the monumental style of the early Palaiologos. They are identified as examples of «miniature style» and marked with very close dependence on the Byzantine tradition. Icons from the middle of the second half of the century present not only adaptation of Byzantine models, but also independent creative pursuits implemented particularly in the iconography of the Intercession of the Theotokos and the unique fragments of the saints. Icon of St. Paraskeva with the historical scenes display European links as the earliest evidence of the original Ukrainian easel painting.

Key words: Galicia-Volhynia principality, icons of the mid- and late XIII th century, miniature style, Byzantine tradition, relations with Byzantine

Alexander MAIOROV

BETWEEN NICEAE AND THE ROMAN: CORONATION DANIEL ROMANOVYCH OF LIGHT ON THE EXTERNAL POLITICS AND DYNASTIC TIES GALICIAN-VOLYN PRINCES

The article reviews the history of the coronation of prince Daniel Romanovich and Church Union in 1253. These events took place against the background of the negotiations on the union of Eastern and Western churches, which led the emperor of Nicaea John III Vatats and Pope Innocent IV. Ambassador Pope Abbot Opiza of Mezan came to Russia to conclude a union of church and coronation Daniel simultaneously with sending of Nicea in Rome Embassy of the emperor, headed by Metropolitan George of Kizik and Andronicus of Sardy for the conclusion of the union of Eastern and Western churches. Delay the coronation ceremony of Daniel Romanovich has been associated with waiting for news from Nicaea to finalizing terms of the union. There is no reason to believe that the coronation of Daniel and the Church Union with Rome meant a complete break in relations with the Byzantine (Nicaea), Empire and the reorientation of foreign policy of Galicia-Volhynia Russia to the West.

Key words: Galicia-Volynian Prince Daniel Romanovich, Pope Innocent IV, coronation, Church Union.

Джура ГАРДІ

КИМ БУВ “DER KUNIC VON RÄZEN”, ПРИСУТНІЙ НА ВЕСІЛЛІ ГЕРЦОГА БЕЛИ, МОЛОДШОГО СИНА УГОРСЬКОГО КОРОЛЯ БЕЛИ IV, І КУНІГУНДИ БРАНДЕНБУРЗЬКОЇ БЛЯ МІСТА ROTTENBURG У 1264 РОЦІ

Проаналізовано повідомлення римованої німецької хронічки Оттокара Штирійського про присутність “руського короля” на весіллі молодшого сина угорського короля Бели IV, герцога Бели та Кунігунди Бранденбурзької у 1264 р. Через зіставлення біографічних відомостей правителів Галицько-Волинської держави запропоновано висновок, що згаданою особою міг бути тільки князь Лев Данилович.

Ключові слова: *Оттокар Штирійський, угорський король Бела IV, герцог Бела, Кунігунда Бранденбурзька, князь Лев Данилович.*

Леонтій ВОЙТОВИЧ

КНЯЗЬ ЮРІЙ-БОЛЕСЛАВ ТРОЙДЕНОВИЧ: ЕСКІЗ ПОРТРЕТА

Проаналізовано обставини приходу до влади, діяльності та загибелі князя Юрія-Болеслава Тройденевича (1325–1340). Здійснено спробу заперечити традиційне зображення князя як польського сателіта. Розглянуто його намагання протиставити польсько-угорському альянсу союз із Литвою, Золотою Ордою та Тевтонським орденом.

Ключові слова: *Юрій-Болеслав Тройденевич, Галицько-Волинська держава, Польща, Литва, Золота Орда, Тевтонський орден.*

Єжи Сперка

ЗАРИС МІГРАЦІЇ СІЛЕЗЬКОГО РИЦАРСТВА НА РУСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ПОЛЬСЬКОЇ КОРОНИ В ПЕРІОД ПАНУВАННЯ ВЛАДИСЛАВА ЯГАЙЛА

Аналізується комплекс писемних відомостей до історії другої фази міграції сілезького рицарства на руські землі у складі Польської Корони за часів панування польського короля Владислава II Ягайла як продовження раніше опублікованих матеріалів про аналогічний процес за часів правління князя Владислава Опольського.

Ключові слова: *руські землі у складі Польської Корони, друга фаза міграції сілезького рицарства, часи короля Владислава II Ягайла.*

Dura HARDI

WHO WAS "DER KUNIC VON RÂZEN" PRESENT AT THE WEDDING OF DUKE BELA, THE YOUNGER SON OF THE KING OF HUNGARY BELA IV, AND KUNIGUNDA OF BRANDENBURG THAT TOOK PLACE NEAR THE CITY OF POTTENBURG IN 1264

The article is concerned with a rhymed notice from German chronicle by Ottokar of Styria about "Rus King" presence at the wedding of a younger son of Hungarian King Bela IV, Duke Bela and Kunigunde of Brandenburg, in 1264. Through comparison of biographical information of rulers of Galicia-Volyn state we come to the conclusion that this previously unknown person is prince Leo Danylovych.

Key words: Ottokar of Styria, king Béla IV of Hungary, Kunigunda of Brandenburg, prince Lev I of Galicia.

Leontij VOYTOVYCH

BOLESŁAW-YURI TROTDENOVYCH: SKETCH PORTRAIT

This article the way to power and the death of Prince Boleslaw-Yuri Troydenovych (1325–1340). An athe challenges the traditional image of this prince as Polish satellite. His attempts to oppose the Polish-Hungarian alliance through the union with Lithuania, the Golden Horde and the Teutonic Order are considered.

Key words: Boleslaw-Yuri Troydenovych, Galicia-Volynian state, Poland, Lithuania, the Golden Horde, the Teutonic Order.

Jerzy SPERKA

OUTLINE OF THE MIGRATION PATTERNS OF THE SILESIA KNIGHTS WITHIN THE RUS' TERRITORIES UNDER THE POLISH CROWN DURING THE RULE OF WŁADYSŁAW II JAGIEŁŁO

The article analyzes the collection of the written information on the second phase of migration of the Silesian knights within the Rus' territories under the Polish Crown during the rule of the Polish king Władysław II Jagiełło. It is the continuation of the research on the similar processes during the rule of the prince Władysław Opolski.

Key words: the second phase of migrations of the Silesian knight within the Rus' territoire, Polish king Władysław II Jagiełło.

Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. Володимир Александрович]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 5. – 272 с.

Художник
Федір Лукавий

Художньо-технічний редактор
Дмитро Савінов

Літературний редактор
Наталя Лех

Коректор
Світлана Іваник

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
м. Львів-26, вул. Козельницька 4, тел. (032) 270-14-18

Підписано до друку 24.11.2011. Формат 70x100/16.
Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 22,04.